

Folkeskolen under pres

Folkeskolen taber terræn i hele landet

Flere og flere danske skolebørn går i privatskole. Siden 2007 er andelen af elever i privatskoler steget. De seneste tal viser, at hvert sjette barn i 1. klasse går i privatskole, mens det gælder hver femte i 8. klasse. Tendensen er bredt funderet over hele Danmark. Faktisk er den største stigning i andelen af privatskoleelever sket uden for de tættestbefolkede områder, og dermed er mange tyndtbefolkede kommuner ved at nærme sig niveauet i storbyerne. Stigningen i andelen af privatskoleelever i landområderne er primært drevet af børn af forældre med lange uddannelser.

af Chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**
& stud.polit. **Frederik Steiner**

7. november 2017

Analysens hovedkonklusioner

- Andelen af elever, der går i privatskole fortsætter med at stige. De nyeste tal viser, at hvert sjette barn i 2016 gik i 1. klasse går i privatskole, mens det er hvert femte barn i 8. klasse.
- Andelen af privatskoleelever er størst blandt børn af akademikere og blandt børn fra hjem med en høj indkomst.
- Ser man rundt om i landet er stigningen bredt funderet. Tidligere var det mest normalt i tætbefolkede områder at gå i privatskole, men forskellen på land og by er i dag mindre. Den største stigning i andelen af elever i privatskole er sket uden for de tættestbefolkede områder, hvorfor forskellen mellem land og by er blevet mindre.
- Stigningen i andelen af privatskolebørn uden for de tættestbefolkede områder har været størst blandt børn, der har forældre med lange videregående uddannelser, men generelt er der kommet flere børn i privatskoler udenfor de tættestbefolkede områder - også blandt børn af forældre med faglært eller kortere videregående uddannelser.

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

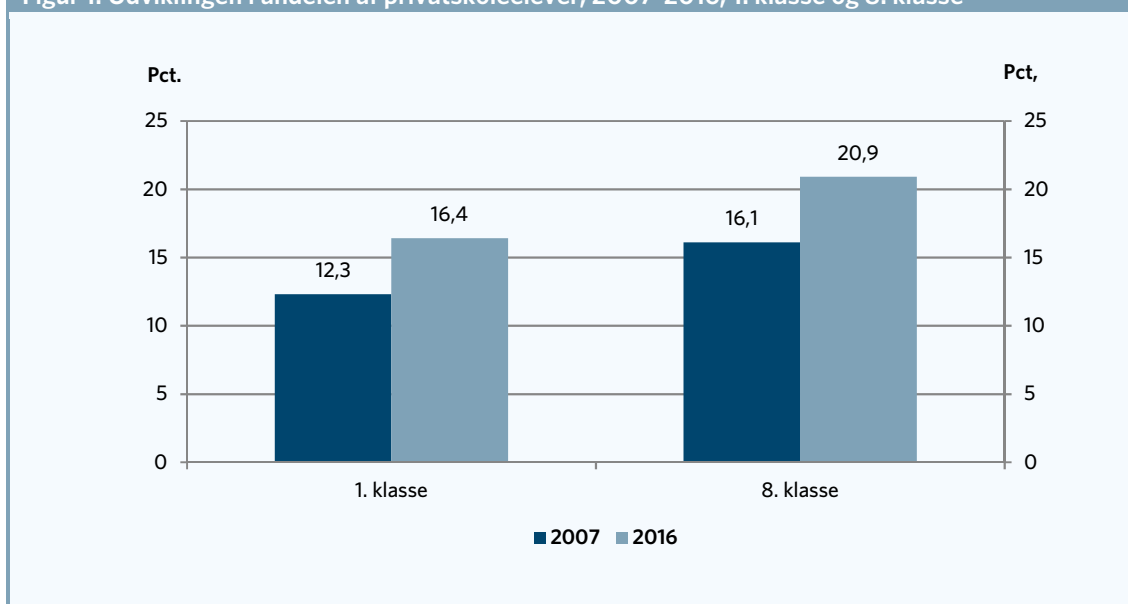
mh@ae.dk

Folkeskolen taber terræn i hele landet

Siden 2007 er andelen af elever, der går i privatskole, vokset markant. AE har undersøgt andelen af privatskoleelever set i forhold til alle elever i folkeskoler og privatskoler. Se mere om metoden i boks 1. I analysen bruges "privatskoler" om såvel friskoler og private grundskoler.

Blandt eleverne i 1. klasse er andelen af elever på privatskoler vokset fra 12 til 16 pct. Således er det hvert sjette skolebarn i Danmark, der i dag begynder skolelivet på en privatskole. Blandt eleverne i 8. klasse er andelen vokset fra 16 til ca. 21 pct., således at det i dag er hvert femte barn i 8. klasse, der går på en privatskole. For ni år siden var det hvert sjette barn i 8. klasse. Det fremgår af figur 1, der viser udviklingen i andelen af privatskoleelever.

Figur 1. Udviklingen i andelen af privatskoleelever, 2007-2016, 1. klasse og 8. klasse

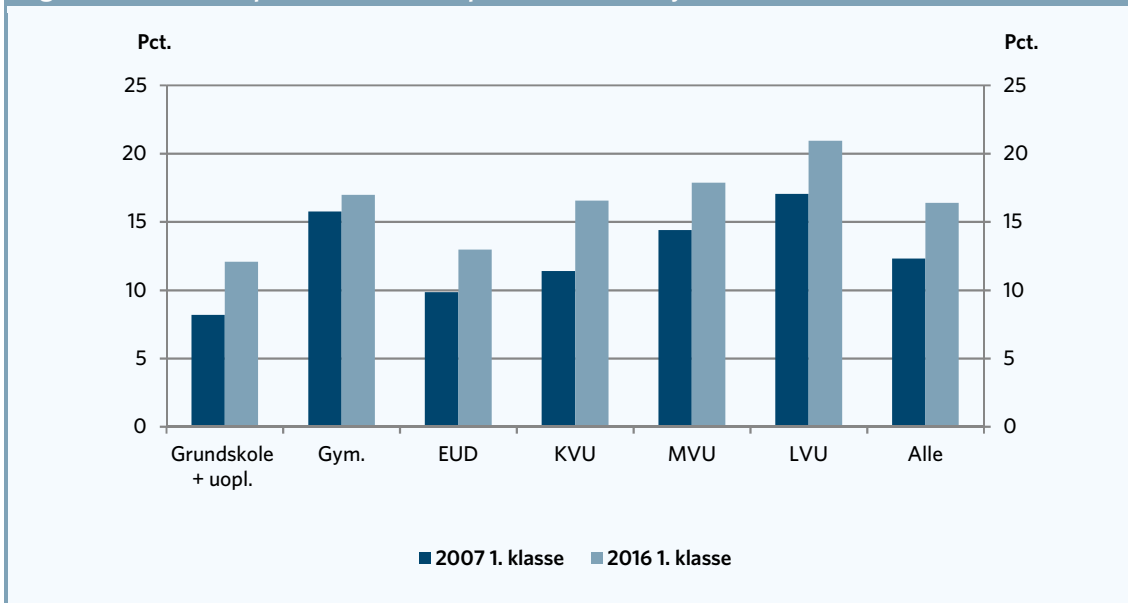
Anm.: Omfatter elever i folkeskoler samt privatskoler. Der ses bort fra elever, der ikke har bopæl i Danmark 1. januar året. Se mere i boks 1.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Privatskolerne bruges primært af børn fra hjem med lange uddannelser og høj indkomst

Der er markante forskelle på, hvilke børn, der går på privatskole. Andelen af børn, der går i privatskole er markant højere blandt børn af forældre med lange uddannelser og med høje indkomster.

Det gælder både i indskoling og i udskoling. På 1. klassetrin går mere end 20 pct. af akademikernes børn i dag i privatskole, mens det tilsvarende er 12-13 pct. blandt børn af ufaglærte eller faglærte forældre. I 8. klasse er forskellene endnu mere markante, idet næsten hvert tredje akademikerbarn går i privatskole, mens det gælder for hhv. 16 pct. af børn af faglærte og 12 pct. af børn af ufaglærte. Det fremgår af figur 2, der viser andelen af børn i 1. klasse, der går i privatskole fordelt efter forældrenes længste fuldførte uddannelse.

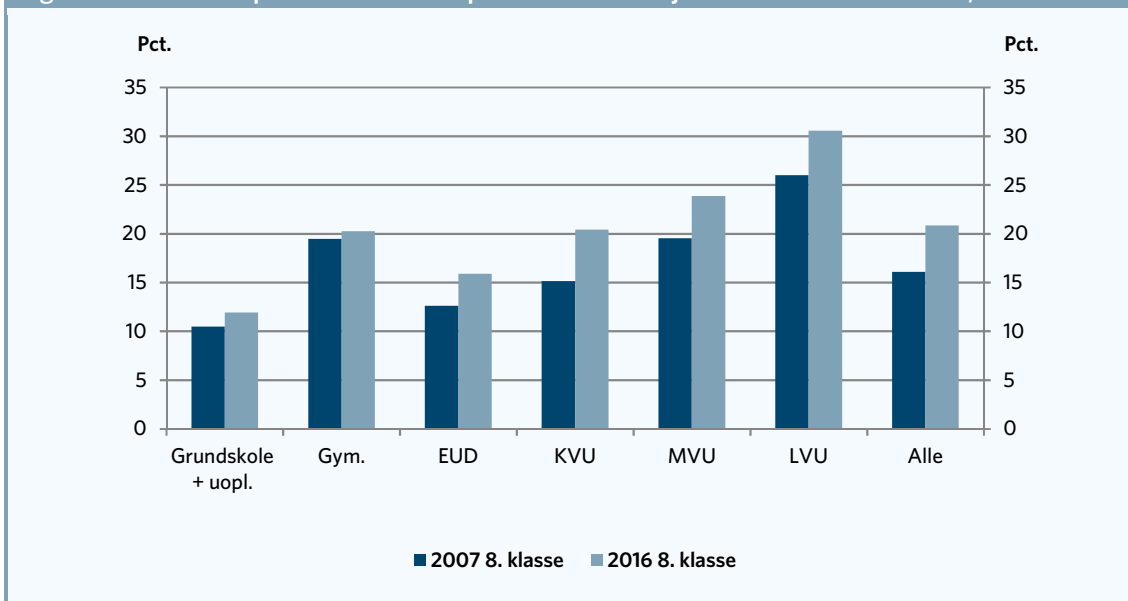
Figur 2. Andel børn i privatskole fordelt på forældrenes højeste fuldførte uddannelse

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Ser man på udviklingen, så er andelen af børn på privatskoler steget for alle børn uanset forældrenes uddannelsesniveau. Blandt 1. klasseeleverne har stigningen været størst - relativt set - for børn af ufaglærte (inkl. uoplyst uddannelse), idet der har været en stigning i andelen af privatskoleelever fra 8 til 12 pct. Det svarer til en stigning på næsten 50 pct. Blandt 8. klasseeleverne har stigningen i andelen af privatskoleelever været størst blandt børn, der har forældre med enten en kort videregående uddannelse eller en faglært uddannelse. Figur 3 viser andelen af elever i 8. klasse, som går i privatskole set ud fra forældrenes uddannelse.

Figur 3. Andel børn i privatskole fordelt på forældrenes højeste fuldførte uddannelse, 8. klasse

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Tabel 1 viser, at fremgangen i andelen af børn i privatskoler, blandt børn af forældre med en grundskoleuddannelse eller uoplyst uddannelsesbaggrund, er størst blandt børn med en udenlandsk baggrund.

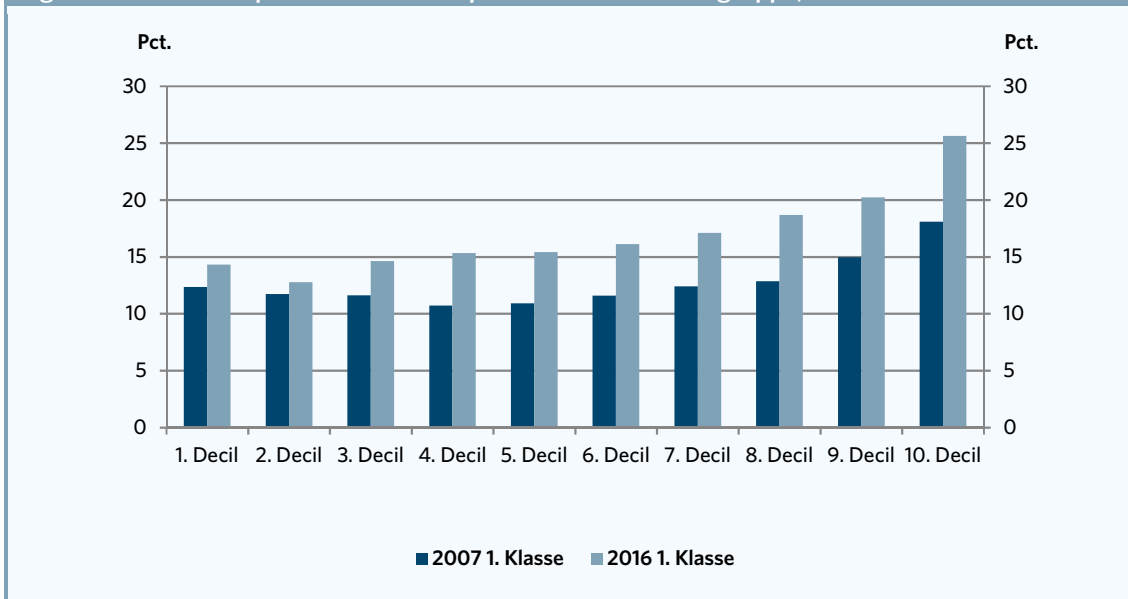
Tabel 1. Udvikling i andelen af elever på privatskole blandt børn af forældre med grundskoleuddannelse eller uoplyst uddannelse fordelt på herkomst

	1. klasse			8. klasse		
	2007	2016	Ændring	2007	2016	Ændring
	Pct.	Pct.	Pct.-point	Pct.	Pct.	Pct.-point
Dansk baggrund	7,5	9,6	2,0	10,6	11,6	1,0
Indvandrere & efterkommere	9,5	14,1	4,5	10,2	12,1	1,9
I alt	8,2	12,1	3,9	10,5	11,9	1,4

Anm: Tabellen omfatter børn af forældre med dansk baggrund eller uoplyst.
Kilde: AE på baggrund af DST-registerdata.

Ser man på familiernes indkomster, så er det tydeligt, at der er langt flere elever, der går i privatskole, når de kommer fra hjem med de højeste indkomster. Mønstret er det samme ved indskolingen og udskolingen: Andelen af elever i privatskoler stiger i takt med forældrenes indkomstniveau. Figur 4 viser andelen af 1. klasseelever i privatskole fordelt efter forældrenes indkomst.

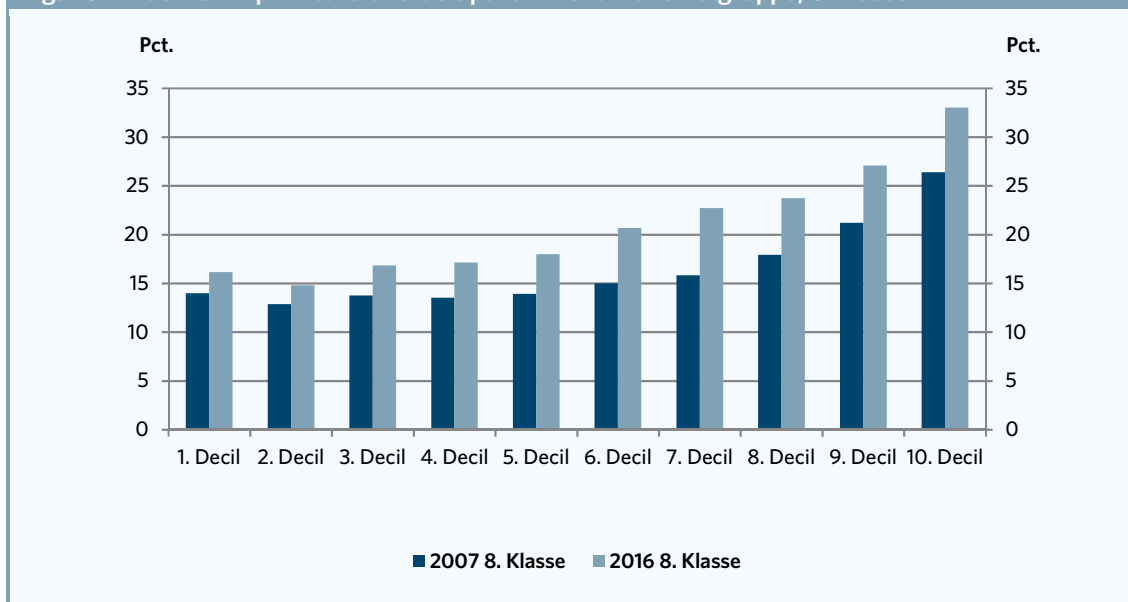
Figur 4. Andel børn i privatskole fordelt på familiens indkomstgruppe, 1. klasse

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Blandt 8. klasseeleverne er andelen af privatskoleelever næsten dobbelt så højt blandt de børn, der kommer fra højindkomstfamilierne som blandt lavindkomstfamilierne. Figur 5 viser andelen af børn i 8. klasse i privatskole fordelt efter forældrenes indkomst.

Figur 5. Andel børn i privatskole fordelt på familiens indkomstgruppe, 8. klasse

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Landkommuner har haft den største stigning i andelen af elever i privatskoler

Det er også undersøgt, hvordan udviklingen i andelen af privatskoleelever har været set udover hele Danmark.

I det følgende har vi grupperet kommunerne ift. befolkningstætheden i de enkelte kommuner. Grupperingen tager udgangspunkt i en rubricering, som Danmarks Statistik har lavet på baggrund af EURO-STAT. Man kan læse mere om grupperingerne i boks 1.

Fordeler man kommunerne efter befolkningstæthed, så viser det sig, at stigningen i andelen af elever i privatskole i 1. klasse er drevet af en stor stigning i de tyndtbefolkede kommuner.¹

I 2007 gik 11 pct. af eleverne i 1. klasse i privatskole i de tyndtbefolkede kommuner, mens det er steget til 16,5 pct. i 2016. Der er dog stadig flest privatskoleelever i de tættestbefolkede områder, men forskellen mellem de tættest- og tyndest befolkede kommuner er snævret ind.

Tabel 2. Andel elever i privatskole fordelt på kommunetype, 1. klasse

	2007	2016	Ændring	
	Pct.	Pct.	Pct.-point	Pct.
Tætbefolkede kommuner	16,0	18,0	2,0	12,4
Medium-befolkede kommuner	10,8	15,1	4,3	39,6
Tyndtbefolkede kommuner	11,2	16,5	5,3	47,3
I alt	12,3	16,4	4,1	33,6

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

¹ Alle 98 kommuner er grupperet efter DST's gruppering DEGURBA - DANMARKS STATISTIK VERS 1.0 på <http://dst.dk/da/Statistik/dokumentation/nomenklaturer/degurba---danmarks-statistik>, der fordeler kommunerne efter deres urbaniseringsgrad. Bemærk, at det er hele kommunen.

Ser man på eleverne i 8. klasse er historien ligeledes. Her er stigningen i andelen af privatskoleelever også primært sket uden for de store byer, idet andelen af privatskoleelever i 8. klasserne er vokset med mere end 5 procentpoint uden for de tættestbefolkede kommuner.

En del af forklaringen på stigningen af privatskoleelever i de tyndtbefolkede områder er, at mange kommuner har lukket deres lokale skoler siden kommunalreformen i 2007. DR lavede i 2016² en større kortlægning af skolelukninger, hvor man kom frem til, at kommunerne siden 2011 har lukket 161 folkeskoler. Det svarer til hver 11. folkeskole. Den primære årsag til skolelukningerne i landkommunerne har været faldende børnetal, og mange steder har en lokal skolelukning ført til oprettelse af en fri- eller privatskole.

Tabel 3. Andel elever i privatskole fordelt på kommunetype, 8. klasse

	2007	2016	Ændring	
	Pct.	Pct.	Pct.-point	Pct.
Tætbefolkede kommuner	20,4	23,6	3,2	15,5
Medium-befolkede kommuner	14,9	20,2	5,3	35,5
Tyndtbefolkede kommuner	14,4	19,6	5,2	35,8
I alt	16,0	20,9	4,8	30,1

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Akademikerbørn står bag stigningen i andelen af privatskoleelever uden for storbyerne

Ser man på andelen af privatskoleelever fra 2007 til 2016 fordelt på kommunetype og forældrenes højeste uddannelse, så viser det sig, at det primært er børn af forældre med lange uddannelser, der er kommet i en privatskole uden for de tættestbefolkede områder.

Tabel 4 og 5 viser, at den største stigning i andelen af privatskoleelever i såvel 1. som 9. klasse uden for de tættestbefolkede områder, er sket blandt børn af forældre med lange videregående uddannelser. Der har dog også været relativt pæne stigninger for børn af forældre med korte- eller mellemlange videregående uddannelser, og i de tyndtbefolkede områder til dels også blandt børn af forældre med en faglært uddannelse.

Tabel 4. Ændring i andel privatskoleelever fordelt på forældrenes højeste fuldførte uddannelse og kommunetype, 1. klasse, 2007-2016

	Uden erhv.komp.	EUD	KVU/MVU	LVU	I alt
	Pct.-point				
Tætbefolkede kommuner	7,8	0,1	-0,4	0,3	2,0
Medium-befolkede kommuner	1,8	2,7	4,8	5,1	4,3
Tyndtbefolkede kommuner	-0,5	4,8	5,7	9,0	5,3
Alle	2,7	3,1	3,8	3,9	4,1

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

² Landsbyforsker: Skolelukninger er en ordentlig mavepuster" samt "Kommuner varsler lukning af endnu flere skoler" på www.dr.dk

Det er dog ikke kun blandt akademikerbørn i de tyndtbefolkede områder, at flere går i privatskole. Udviklingen bærer nemlig også præg af, at det generelt - for alle uddannelsesgrupper - er blevet mere normalt, at børnene går i privatskole. Der er stadig store forskelle og tendensen er, at flere børn går i privatskole uanset kommunetype, des længere uddannelser forældrene har.

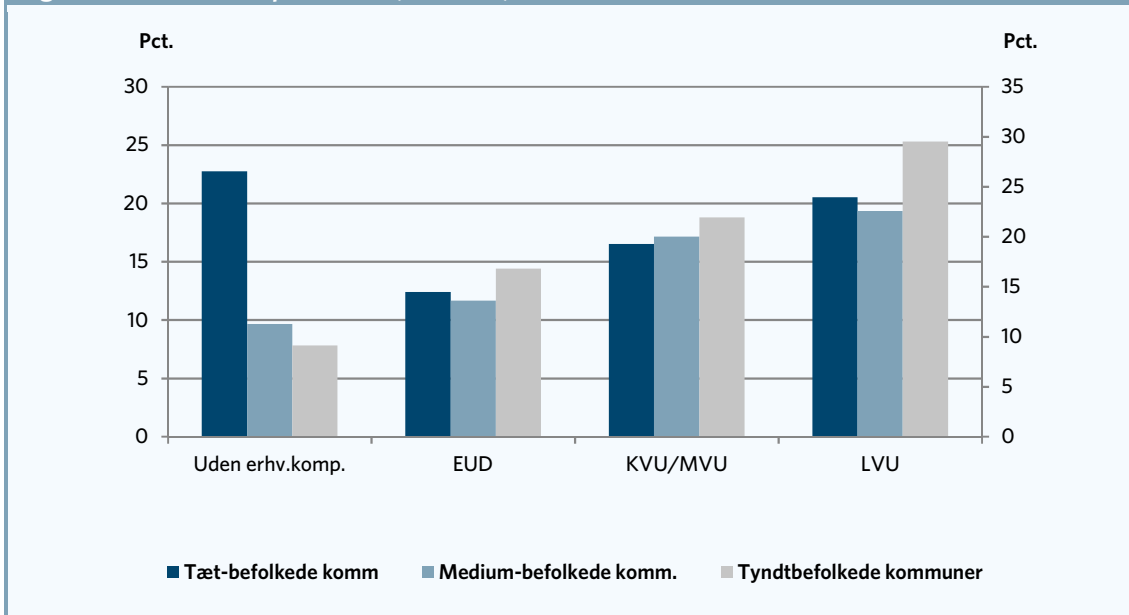
Tabel 5. Ændring i andel privatskoleelever fordelt på forældrenes højeste fuldførte uddannelse og kommunetype, 8. klasse, 2007-2016

	Uden erhv.komp.	EUD	KVU/MVU	LVU	I alt
	Pct.-point				
Tætbefolkede kommuner	3,2	0,7	2,7	1,4	3,2
Medium-befolkede kommuner	-0,3	3,5	5,4	7,0	5,3
Tyndtbefolkede kommuner	1,3	4,4	4,9	5,7	5,3
Alle	1,6	3,3	4,6	4,6	4,8

Kilde: AE pba. Danmarks Statistiks registerdata.

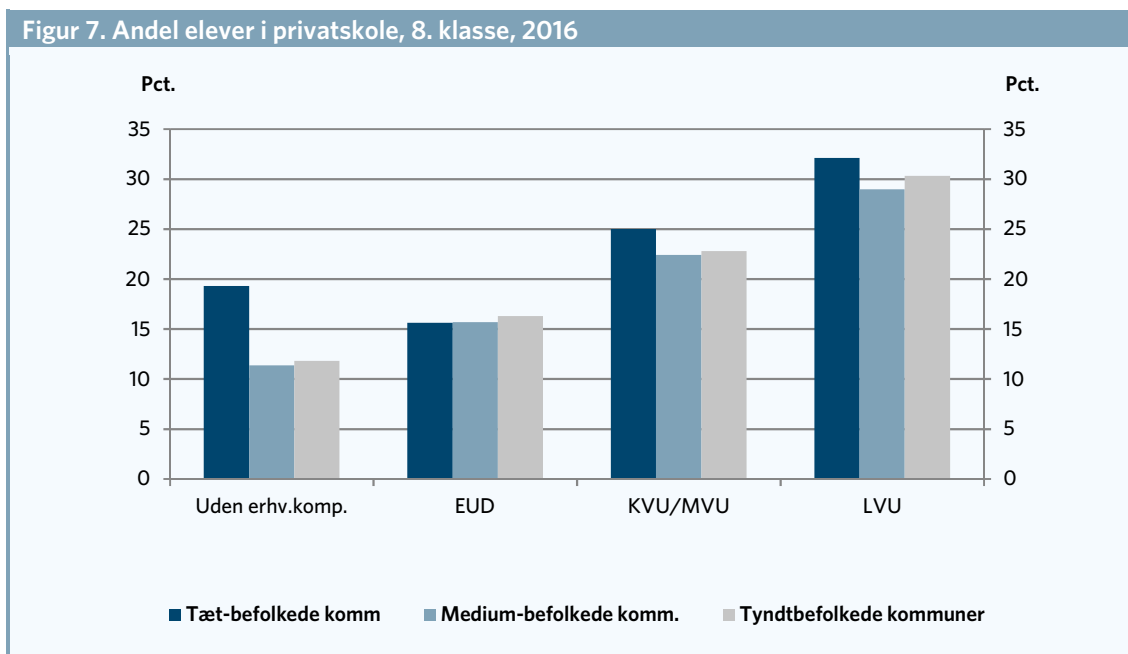
Figur 6 viser andelen af elever i 1. klasse i privatskole fordelt efter kommunetype og forældrenes uddannelse.

Figur 6. Andel elever i privatskole, 1. klasse, 2016

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Figur 7 viser andelen af elever i 8. klasse i privatskole fordelt efter kommunetype og forældrenes uddannelse.

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Flere privatskoleelever i tætbefolkede områder blandt børn med udenlandsk baggrund

I de tættestbefolkede områder så vi i tabel 4, at andelen af børn, af forældre uden erhvervskompetence-givende uddannelser i privatskoler, også stiger. Det gjaldt især for eleverne i 1. klasse, hvor andelen af privatskoleelever, blandt børn af forældre uden erhvervskompetence-givende uddannelser, er steget med 7,8 procentpoint. Det er en udvikling, der primært er sket blandt børn med anden etnisk baggrund, jf. tabel 6 og 7 nedenfor.

Tabel 6. Udvikling i andelen af privatskoleelever blandt børn af forældre uden erhvervskompetence-givende uddannelse, 1. klasse

	Dansk	Indvandrere og efterkommere	Alle
	Pct.-point		
Tæt-befolkede kommuner	3,6	10,9	7,8
Medium-befolkede kommuner	1,5	2,8	1,8
Tyndtbefolkede kommuner	1,1	0,3	-0,5
I alt	2,0	3,3	2,7

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Tabel 7. Udvikling i andelen af privatskoleelever blandt børn af forældre uden erhvervskompetencegivende uddannelse, 8. klasse

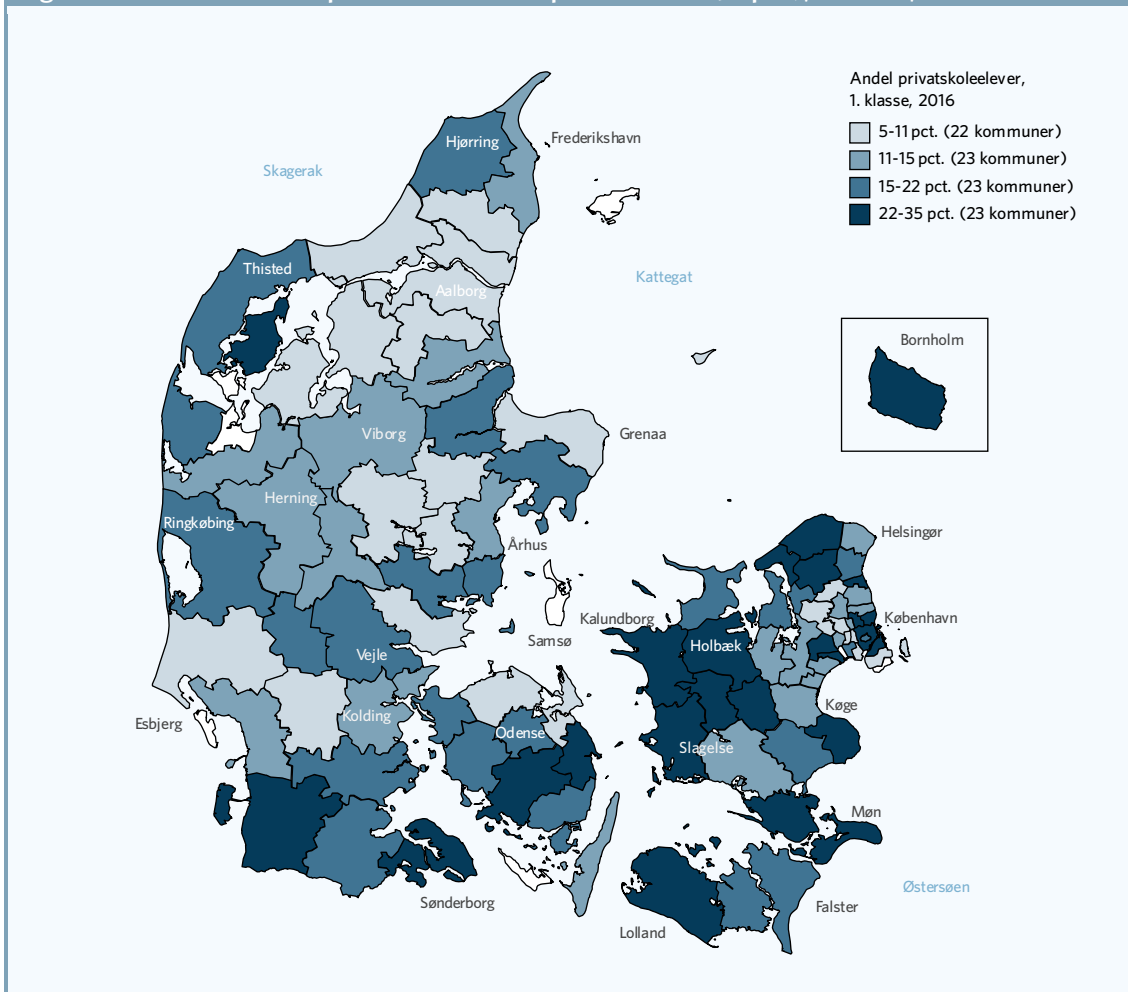
	Dansk	Indvandrere og efterkommere	Alle
	Pct.-point		
Tæt-befolkede komm	3,1	4,0	3,2
Medium-befolkede komm.	1,3	1,1	-0,3
Tyndtbefolkede kommuner	3,0	1,1	1,3
I alt	2,2	1,7	1,6

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Mange privatskolebørn på Sjælland og ø'erne

Der er stor forskel på, hvor mange børn der går i privatskole i hver kommune (fordelt efter bopæl) i Danmark. Figur 8 viser, at andelen af elever i privatskole blandt 1. klasseeleverne er højest i Sønderjylland, på Sydfyn, på Vestsjælland, Sydsjælland og Lolland-Falster samt Nordsjælland og Københavnsområdet.

Figur 8. Andelen af elever i privatskoler fordelt på kommuner (bopæl), 1. klasse, 2016

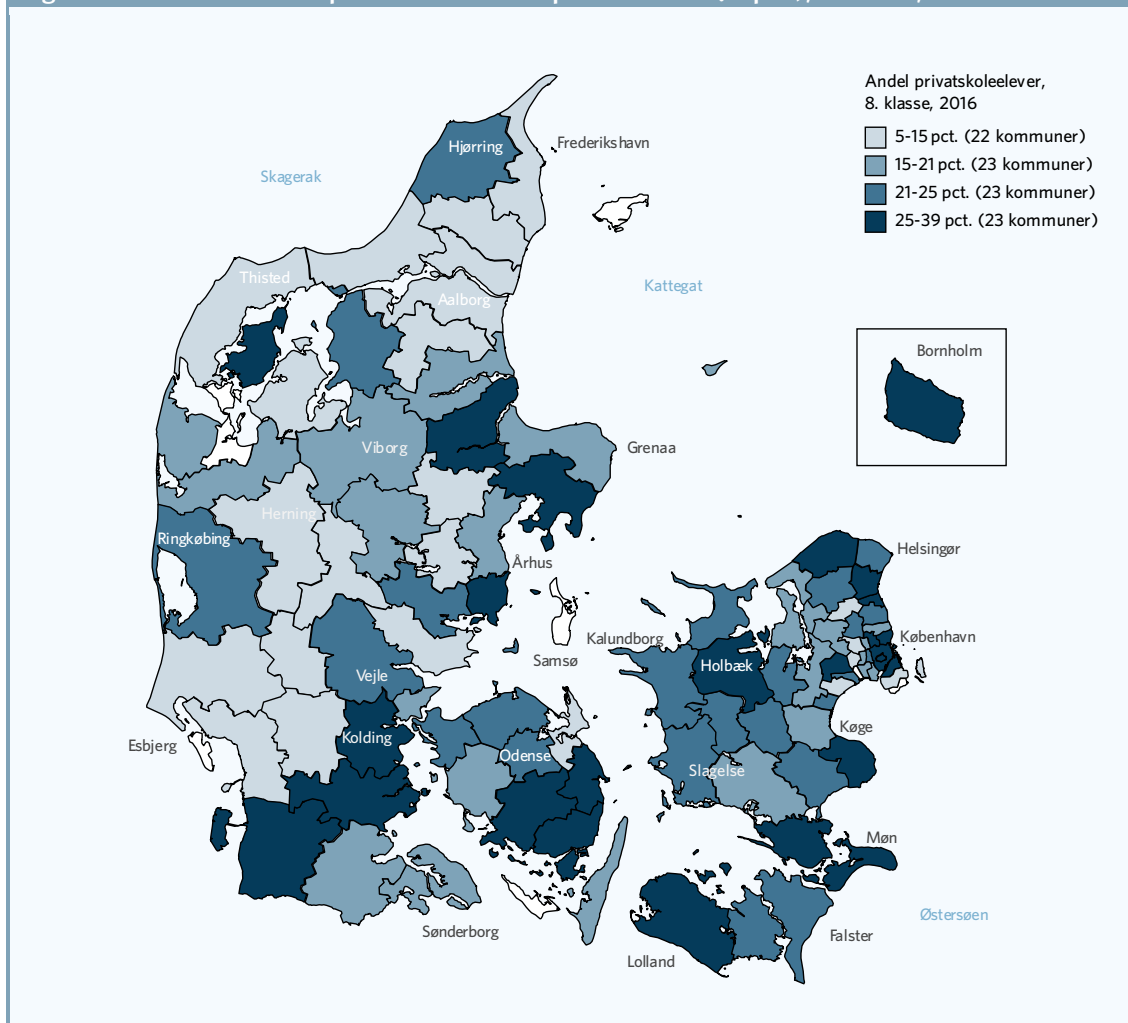

Anm.: Der ses bort fra elever, der ikke har bopæl i Danmark 1. januar året efter samt elever, der ikke er i enten folkeskolen eller privatskoler, dvs. primært specialtilbud. Fordelt på bopælskommune. Bemærk at følgende kommuner ikke er medtaget pga. få observationer: Dragør, Vallensbæk, Ærø, Fanø, Læsø, Samsø, og Struer.

Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Nogenlunde samme billede gør sig gældende blandt 8. klasseeleverne. Det fremgår af figur 9, der viser andelen af elever i privatskole fordelt på kommuner for 8. klasseeleverne.

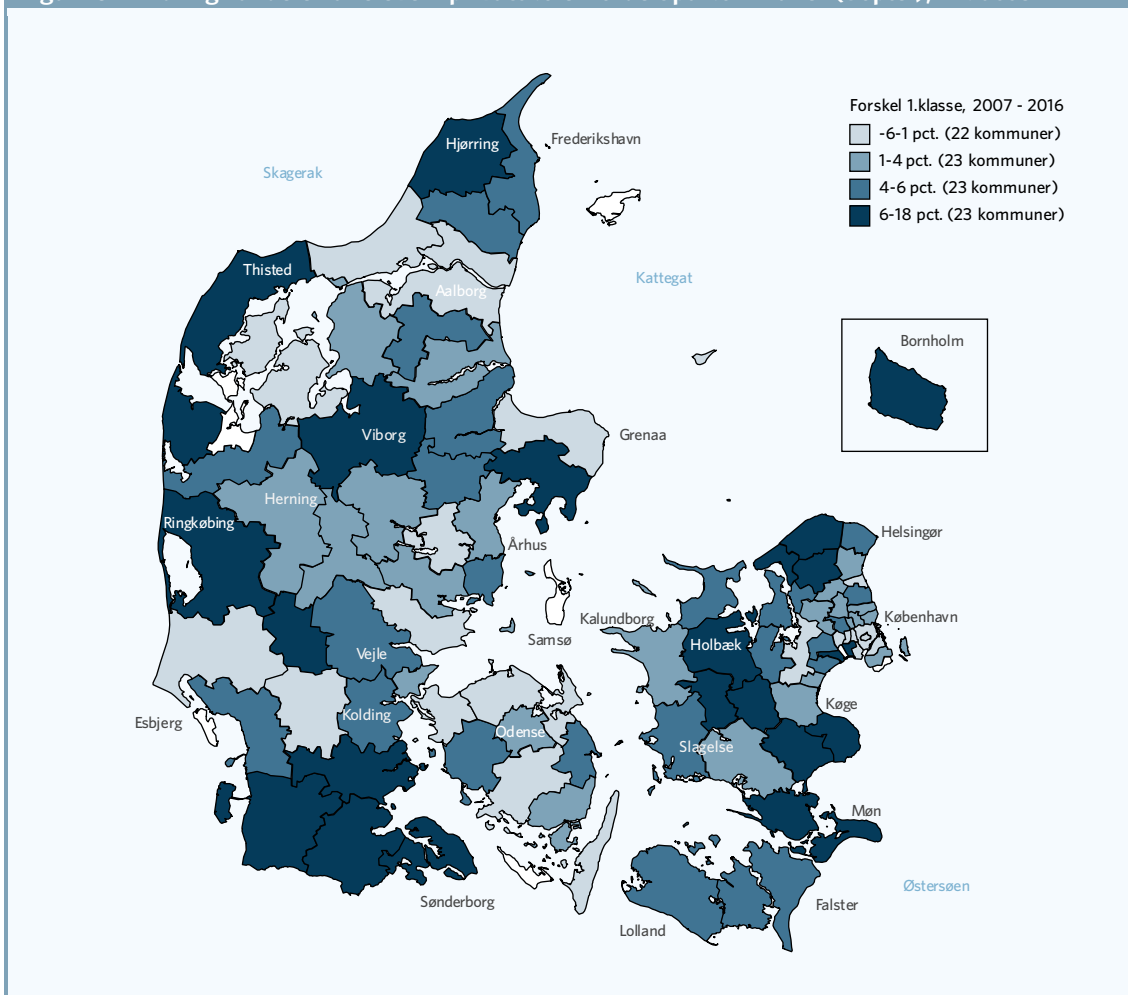
Figur 9. Andelen af elever i privatskoler fordelt på kommuner (bopæl), 8. klasse, 2016

Anm.: Der ses bort fra elever, der ikke har bopæl i Danmark 1. januar året efter samt elever, der ikke er i enten folkeskolen eller privatskoler, dvs. primært specialtilbud. Fordelt på bopælskommune. Bemærk at følgende kommuner ikke er medtaget pga. få observationer: Dragør, Vallensbæk, Ærø, Fanø, Læsø, Samsø, og Struer.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Figur 10 viser ændringen i andelen af elever, der går i privatskole fra 2007 til 2016 i hhv. 1. klasse. I 82 ud af de 91 kommuner i analysen er andelen af elever i privatskoler i 1. klasse steget. Stigningen er især sket i Nordsjælland, Sydsjælland, Midtsjælland, samt Syd og Vestjylland og på Bornholm.

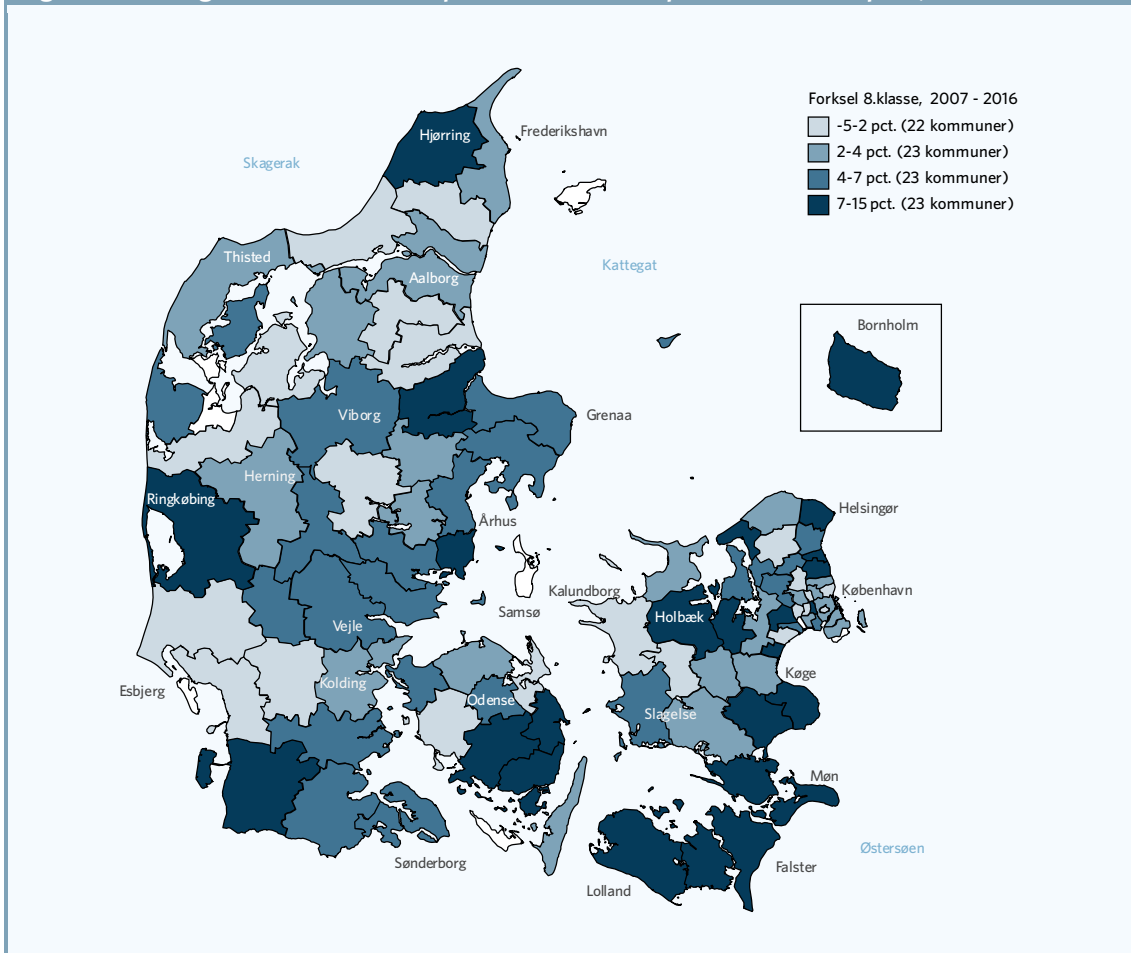
Figur 10. Ændring i andelen af elever i privatskoler fordelt på kommuner (bopæl), 1. klasse

Anm.: Der ses bort fra elever, der ikke har bopæl i Danmark 1. januar året efter samt elever, der ikke er i enten folkeskolen eller privatskoler, dvs. primært specialtilbud. Fordelt på bopælskommune. Bemærk at følgende kommuner ikke er medtaget pga. få observationer: Dragør, Vallensbæk, Ærø, Fanø, Læsø, Samsø, og Struer.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Figur 11 viser udviklingen i 8. klasse fra 2007 til 2016. Her er det primært på Lolland-Falster, Sydfyn, Bornholm og Østsjælland, at stigningen er sket. I 8. klasse er andelen af elever i privatskoler steget i 81 ud af de 91 kommuner i analysen.

Figur 11. Ændring i andelen af elever i privatskoler fordelt på kommuner (bopæl), 8. klasse

Anm.: Der ses bort fra elever, der ikke har bopæl i Danmark 1. januar året efter samt elever, der ikke er i enten folkeskolen eller privatskoler, dvs. primært specialtilbud. Fordelt på bopælskommune. Bemærk at følgende kommuner ikke er medtaget pga. få observationer: Dragør, Vallensbæk, Ærø, Fanø, Læsø, Samsø, og Struer.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik

Boks 1: Sådan har vi gjort

AE har ud fra DST-registerdata på grundskoleområdet optalt eleverne i 1. klasse og 8. klasse i 2007 samt 2016 ud fra antallet af igangværende elever 1. oktober det gældende år.

I analysen indgår skoler, som er registreret som folkeskoler eller privatskoler. Elever, der hjemmeskoles, eller går på specialskole, efterskole, kommunale ungdomsskoler eller dagbehandlingshjem tæller ikke med.

Ydermere indgår kun elever, der har bopæl i Danmark 1. januar efterfølgende år, dvs. 2008 samt 2017.

INST2015 er brugt til at opdele skolerne på ejerforhold, idet analysen blev udarbejdet medio september, hvor INST2016 endnu ikke var offentliggjort.

Vedr. forældrenes uddannelser er der taget den højeste uddannelse blandt barnets biologiske forældre. "Grundskole" dækker også børn med manglende oplysninger om forældrene eller manglende uddannelsesoplysninger hos forældrene. MVU dækker også universitetsbachelor, der ikke har fået en kandidatgrad. Adgangsgivende forløb ligger i kategorien "Gymnasial", mens Ph.D./doktorgrader er kommet ind under LVU.

Decil-fordelingen er lavet på husstandsækvivaleret indkomst året før, dvs. hhv. 2006 samt 2015, da indkomstdata fra 2016 ikke er frigivet og der ønskes konsekvent metode. Decil-fordelingen er kun lavet på familier, hvor de voksne var fuldt skattepligtige i året.

Kommunen viser elevens bopælskommune. Alle kommuner, hvor der i en af kategorierne er under 10 elever, er alle sammen blevet sammenlagt i "Øvrige kommuner". Disse kommuner er Dragør, Vallensbæk, Ærø, Fanø, Læsø, Samsø, og Struer. I øvrige kommuner indgår også området Christiansø.

Andele er beregnet pga. antal afrundet til nærmeste hele 10'er.

Inddelingen af kommuner efter typer følger DST-grupperingen "DEGURBA", der kan ses på www.dst.dk, der fordeler kommunerne efter befolkningstæthed og de største byer i kommunen ud fra en EUROSTAT-rubricering:

"Tætbefolkede områder" dækker 17 kommuner primært i hovedstadsområdet samt Århus kommune og Odense kommune.

"Medium-befolkede områder" dækker 36 kommuner, og er her lavet ud fra de to undergrupper "medium-befolkede områder" med mindst 15.000 indbyggere i største by og med under.

"Tyndtbefolkede områder" dækker 46 kommuner, og er her lavet ud fra de to undergrupper "medium-befolkede områder" med mindst 15.000 indbyggere i største by og med under.

Man skal være opmærksom på at definitionen og opdelingen også medtager landområdernes befolkningstæthed i sin opdeling af kommunerne. Det har den betydning, at store kommuner, der har store landområder kan være placeret som en tyndere befolkede område selvom man har en meget stor by i kommunen.